

**Спеціалізованій вченій раді ДФ 26.055.043
Державного торговельно-економічного
університету,
02156, м. Київ, вул. Кіото, 19**

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Антонюк Катерини Геннадіївни

на тему «Інвестиційна привабливість туризму в Україні»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

за спеціальністю 051 – Економіка

Актуальність теми дисертаційної роботи

Економіка України на даному етапі зазнає впливу глобальних викликів, спричинених війною, зокрема йдеться про негативний вплив на галузь туризму та її інвестиційну привабливість: зменшення туристичних потоків, обсягу пасажирських перевезень, руйнування туристичної інфраструктури (заклади розміщення та харчування, дозвілля тощо), туристичних атракцій, транспортних сполучень, закриття повітряного простору, зменшення туристично-рекреаційного потенціалу областей України. У дисертаційній роботі досліджено актуальні питання інвестування туризму України, посилення інвестиційної привабливості галузі, пошуку стратегій її посилення.

У науковому полі питання інвестиційної привабливості туризму є перспективним напрямом досліджень, а аналіз досвіду країн, що сприяли відновленню туризму у післявоєнний період, свідчить про необхідність дослідження даного питання в Україні.

Важливість роботи полягає у дослідженні імплементації форсайту інвестиційної привабливості розвитку туризму в Україні шляхом формування

сукупності можливостей та загроз, сильних та слабких сторін сформованих кластерів на основі розробленої багатофакторної моделі, яка підтверджує правильність обраних факторів для проведеного рейтингування областей, наслідком якого є формування трьох кластерів регіонів за індексом інвестиційної привабливості, що має важливе наукове та практичне значення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертація Антонюк К.Г. виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри готельно-ресторанного бізнесу Державного торговельно-економічного університету і кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Вінницького торговельно економічного інституту Державного торговельно-економічного університету: «Форсайт курортно-рекреаційної сфери» (номер державної реєстрації НДР 0118U000049); «Управління інвестиційними ризиками в готельному бізнесі» (номер державної реєстрації НДР 0120U1047893); «Прогнозування впливу туристичної системи на економіку країни» (номер державної реєстрації НДР 0122U001559); «Зелений туризм як фактор регіонального розвитку» (номер державної реєстрації НДР 0119U100082).

В межах зазначених тем, Антонюк К.Г. здійснено оцінювання впливу факторів на інвестиційну привабливість суб'єктів туристичного бізнесу, здійснено структурування та діагностику впливу факторів на інвестиційну привабливість регіонів України з використанням модифікованої методології SWOT-аналізу, розширено систему показників оцінки туристичної привабливості регіонів України для їх ранжування, запропоновано заходи щодо посилення позицій регіонів з метою формування сприятливого інвестиційного клімату.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків дисертаційного дослідження

Наукові положення, висновки та рекомендації, які представлені у дисертації Антонюк К.Г., є достатньо обґрунтованими, що підтверджується опрацюванням значної кількості праць вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, використанням великого обсягу статистичної інформації по тематиці дослідження, належною апробацією результатів дослідження. Опрацьовано значну кількість літературних джерел вітчизняних і зарубіжних вчених, здійснено їх аналіз та запропоновано власні підходи до трактування економічних категорій, що стосуються інвестицій в туризмі.

Дисертаційна робота характеризується науковою глибиною та логічністю. Антонюк К. Г. володіє ґрунтовними знаннями предмета дослідження, а також методології досліджень. Основні положення, висновки та рекомендації теоретичного та практичного характеру є обґрунтованими та достовірними. Результатом проведеного наукового дослідження є досягнення визначеної мети шляхом виконання поставлених дисертанткою завдань, про що свідчать висновки до кожного розділу та дисертації загалом.

Достовірність дисертації підтверджується документами про впровадження у діяльність туристичних підприємств, освітній процес, а також опублікованими працями та апробацією результатів наукового дослідження на конференціях різного рівня.

Основні положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, їх новизна

Результати проведених автором наукових досліджень характеризуються новизною, що в комплексі спрямована на поглиблення теоретико-методичних основ дослідження інвестиційної привабливості туризму в Україні та розробку науково-практичних рекомендацій щодо

посилення інвестиційної привабливості галузі шляхом імплементації сценаріїв форсайту інвестиційної привабливості туризму. Проведене дослідження дає змогу сформулювати низку висновків і рекомендацій науково-теоретичного та практичного змісту. Зокрема, слід відзначити, що автором вперше введено в науковий обіг та розкрито зміст поняття «форсайт інвестиційної привабливості туризму», сутність якого визначено як процес континуального стратегічного прогнозування інвестиційної привабливості туризму, що дозволяє визначити ймовірність настання структурно-динамічних дисбалансів формування інвестиційної привабливості туризму і змодельовати базові сценарії інвестування (с. 138-149).

Удосконалені автором науково-методичні засади оцінки інвестиційної привабливості туризму, які, на відміну від відомих, базуються на поєднанні факторного та таксономічного методів, що дозволило сформувати функціональну систему мультиатрибутивних показників для розрахунку інтегрального показника інвестиційної привабливості туризму за регіонами та ідентифікувати туристичні кластери з метою ефективного оперативного та стратегічного управління ресурсним потенціалом (с. 71-78).

Удосконалений науковий підхід до позиціювання туристичних кластерів на основі множин інтегрованих факторів впливу надає можливість здійснити поділ кластерів за ступенем інвестиційної привабливості туризму та системно описати траєкторію їх змін під впливом критичних чинників (с. 99-132).

Автором удосконалено аналітичне забезпечення прогнозування інвестиційної привабливості туристичних кластерів на основі багатофакторної кореляційно-регресійної моделі (с. 149-166) для моделювання песимістичного, реалістичного та оптимістичного сценаріїв (с. 177-178). Сформоване аналітичне забезпечення, на відміну від наявних, враховує результати рейтингового та матричного методів визначення чинників формування інвестиційної привабливості, що надає можливість підвищити ступінь аналітичності і керованості цього процесу.

Набули подальшого розвитку дефініції «інвестиційна привабливість» на основі систематизації ключових понять «інвестиційний клімат», «інвестиційне забезпечення», «інвестиційна стратегія». Систематизовано принципи форсайту, які доповнені принципами хронологічності, динамічності, взаємоузгодженості, оптимістичності, залученості, планування та стратегічної спрямованості.

Все вищевикладене дає підстави зробити висновок, що поставлені автором мета та завдання дисертації виконані. Висновки, сформульовані у дисертаційній роботі, відповідають її змісту, підтверджують глибину та наукову оригінальність проведеного дослідження.

Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційної роботи

Теоретична цінність роботи полягає у поглибленні теоретико-методичних основ формування інвестиційної привабливості туристичної галузі в Україні шляхом визначення ефективних методів оцінки інвестиційної привабливості туризму та розробці науково-практичних рекомендацій щодо посилення інвестиційної привабливості туризму в Україні. Основні положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, відрізняються новизною та розширюють понятійно-категорійний апарат шляхом трактування сутності понять «інвестиційна політика в туризмі», «інвестиційне забезпечення», «інвестиційна привабливість», «інвестиційна стратегія».

Надано комплексну характеристику сутності та закономірностей інвестиційної привабливості туризму, поглиблено зміст поняття «інвестиційна привабливість туризму», якому надано авторське трактування.

Досліджено теоретичні та методичні засади формування інвестиційної привабливості туризму. Сформовано та охарактеризовано методичні підходи до формування інвестиційної привабливості туристичної галузі в Україні

шляхом визначення ефективних методів оцінки інвестиційної привабливості туризму.

Наукові розробки доведені до практичного використання, про що свідчать довідки про впровадження рекомендацій автора в практичну діяльність Департаменту міжнародного співробітництва та регіонального розвитку Вінницької обласної державної адміністрації (довідка від 28.11.2022 № 363/2-2), ТОВ «Санаторно-туристичне підприємство "СВІЖИЙ ВІТЕР"» (довідка від 28.11.2022 № 24-1), ТОВ «Туристичний оператор "БОМБА-ТУР"» (довідка від 16.12.2022 № 51).

Окремі положення дисертаційного дослідження використано в освітньому процесі Вінницького торговельно-економічного інституту Державного торговельно-економічного університету під час підготовки матеріалів з дисциплін «Організація туризму», «Економіка туризму», а також методичних рекомендацій до самостійної роботи з дисципліни «Організація туризму» для студентів, які здобувають освітній ступінь «бакалавр» за спеціальностями 241 «Готельно-ресторанна справа», 242 «Туризм» (довідка від 09.12.2022 № 01-59/868)

Повнота викладу основних результатів дисертаційного дослідження в опублікованих роботах автора

Основні результати дисертаційного дослідження Антонюк К.Г. опубліковано у 25 наукових працях, у тому числі: 1 стаття у співавторстві – у періодичному виданні наукометричної бази Scopus, 6 статей у наукових фахових виданнях, 1 розділ у колективній зарубіжній монографії мовами ЄС (Чехія), 6 статей у наукових виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз та 11 тез доповідей на міжнародних, всеукраїнських наукових конференціях.

Дискусійні положення та зауваження по змісту дисертації

Поряд з викладеними позитивними характеристиками дисертаційної роботи, вона не позбавлена певних недоліків та дискусійних положень. Зокрема, вважаємо за необхідне надати такі зауваження:

1. Розглядаючи понятійно-категоріальний апарат (с.32-40), авторка спочатку досліджує поняття «інвестиційної привабливості», потім класифікацію інвестицій та інвестиційне забезпечення, часто ототожнюючи його з інвестиційною привабливістю, а потім знову повертається до дослідження інвестиційної привабливості в туризмі, що є дещо нелогічним. Доцільним було б структурувати поняття категоріального апарату та визначити основні поняття та супутні, які потребують уточнення.

2. Автор аналізує особливості публічно-приватного партнерства в туризмі, надає йому характеристику (с. 57-58), що потребує додаткового обґрунтування при розробці заходів щодо посилення інвестиційної привабливості туризму, оскільки автор не пропонує використання даного типу співпраці як ефективного способу інвестування в галузь в контексті сталого розвитку.

3. Дисертантом використаний значний економетричний інструментарій для побудови системи взаємозв'язків між факторами та здійснення моделювання у пп. 2.2, 3.2. Потребує уточнення вибір факторів, що покладені в основу моделі та можливості їх адаптації до нових реалій, враховуючи фактор зтяжної військової агресії.

4. Потребує додаткового дослідження та обґрунтування вибір детермінантів інвестиційної привабливості національного туристичного ринку (с. 81). Доцільно було б здійснити детальний аналіз цих факторів та довести їх важливість для потенційних інвесторів.

5. Запропоновані автором сценарії посилення інвестиційної привабливості туризму передбачають ряд заходів з посилення сильних та нівелювання дії слабких факторів, а також використання можливостей та

усунення загроз, але не пропонують спосіб і послідовність реалізації розроблених сценаріїв. Доцільно було б їх охарактеризувати.

Втім, необхідно зазначити, що вказані недоліки та зауваження в цілому не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, а наявність дискусійних положень свідчить про її складність і актуальність.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Структура дисертаційної роботи логічна та послідовна і складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 220 сторінок, з них 181 сторінка – основний текст (6,6 друк. арк), 44 таблиці, 70 рисунків, 10 формул, 6 додатків, список використаних джерел із 269 найменувань, з них 37 – іноземною мовою.

Робота виконана у науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності. За обсягом, змістом, структурою, повнотою викладення результатів, оформленням, вона відповідає встановленим вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44.

Загальний висновок

Дисертація Антонюк К.Г. «Інвестиційна привабливість туризму в Україні» є завершеним науковим дослідженням і містить нове вирішення актуального науково-практичного завдання, що полягає у формуванні базису показників інвестиційної привабливості, які дозволяють здійснювати кластеризацію регіонів України за інвестиційною привабливістю туризму та розробляти сценарії форсайту інвестиційної привабливості туризму даних

кластерів, визначивши найбільш прийнятні зі сценаріїв посилення інвестиційної привабливості галузі у середньо- та довгостроковій перспективах, що було здійснено вперше в галузі туризму. Обрану тему розкрито, мету досягнуто повністю, поставлені завдання вирішено в повному обсязі.

Дисертаційна робота за змістом та науковим рівнем відповідає вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

На підставі проведеного аналізу доцільно зробити висновок, що дисертаційна робота відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року №44, а її автор, Антонюк Катерина Геннадіївна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 – Економіка.

Офіційний опонент:
завідувач кафедри туризму
Харківського національного
економічного університету
імені Семена Кузнеця
доктор економічних наук, професор

Олена СУЩЕНКО